

S A O P Š T E N J E **R E L E A S E**

PODGORICA, 15. septembar 2006 / 15th September 2006

BRUTO DOMAĆI PROIZVOD REPUBLIKE CRNE GORE **- 2004. GODINA -**

GROSS DOMESTIC PRODUCT OF THE REPUBLIC OF MONTENEGRO **- YEAR 2004 -**

U ovom saopštenju objavljuju se preliminarni rezultati obračuna bruto domaćeg proizvoda Republike Crne Gore u tekućim cijenama po proizvodnoj i rashodnoj metodi za 2004. godinu prema metodologiji Sistema nacionalnih računa SNA93 i Evropskog sistema nacionalnih računa ESA95.

Obračun BDP-a urađen je u okviru EU projekta pomoći, koji se u MONSTAT-u sprovodi pod rukovodstvom EAR-a.

Bruto domaći proizvod Crne Gore u 2004. godini iznosio je ukupno 1 565,1 mil. eura.

Bruto domaći proizvod po stanovniku u 2004.godini iznosio je 2 516 eura.

Procijenjeni rast bruto domaćeg proizvoda u stalnim cijenama u 2004. godini iznosio je 4,2%.

This release presents preliminary results of Gross Domestic Product of the Republic of Montenegro at current prices by the production and expenditure approach for year 2004 according to the international methodologies of the System of National Accounts SNA93 and the European System of National Accounts ESA95.

This GDP compilation was completed in the frame of the EU assistance project implemented in MONSTAT and managed by EAR.

Gross Domestic Product of Montenegro in 2004 amounted in total 1 565,1 mill. EUR.

Gross Domestic Product per capita in 2004 was 2 516 EUR.

Estimated growth of Gross Domestic Product at constant prices in 2004 was 4,2%.

1. BRUTO DOMAĆI PROIZVOD **GROSS DOMESTIC PRODUCT**

	2003	2004
Bruto domaći proizvod, tržišne cijene (tekuće cijene, mil. EUR) <i>Gross domestic product, market prices (at current prices, mill. EUR)</i>	1 392.0	1 565.1
Stanovništvo (u hilj.), procjena sredinom godine <i>Population (in thous.), mid-year estimate</i>	620.1	622.1
Bruto domaći proizvod po stanovniku u EUR <i>Gross domestic product per capita in EUR</i>	2 245	2 516
Bruto domaći proizvod, (stalne cijene 2003, mil. EUR) <i>Gross domestic product, (at constant prices 2003, mill. EUR)</i>	1 392.0	1 451.0
Stopa rasta BDP-a u stalnim cijenama (%) <i>GDP growth rate at constant prices (%)</i>	2.4	4.2

2. BRUTO VRIJEDNOST PROIZVODNJE PO DJELATNOSTIMA I BRUTO DOMAĆI PROIZVOD U TEKUĆIM CIJENAMA, 2004. GODINA

GROSS OUTPUT BY ACTIVITIES AND GROSS DOMESTIC PRODUCT AT CURRENT PRICES, 2004

KD	Bruto vrijednost proizvodnje <i>Gross output</i>	Međufazna (intermedijarna) potrošnja <i>Intermediate consumption</i>	Bruto dodata vrijednost <i>Gross value added</i>	NACE-Rev.1
Vrijednost, hilj. EUR Value, thous. EUR				
A Poljoprivreda, lov i šumarstvo	277593	126423	151170	A Agriculture, hunting and forestry
B Ribarstvo	1663	1187	476	B Fishing
V Vađenje rude i kamena	62870	36949	25921	C Mining and quarrying
G Prerađivačka industrija	574414	428643	145771	D Manufacturing
GA Proizvodnja prehrambenih proizvoda, pića i duvana	148166	91320	56846	DA Manufacture of food products, beverages and tobacco
GB Proizvodnja tekstila i tekstilnih proizvoda	4815	3698	1117	DB Manufacture of textiles and textile products
GV Prerada kože i proizvodnja predmeta od kože	1115	549	566	DC Tanning and dressing of leather and manufacture leather products
GG Prerada drveta i proizvodi od drveta	18298	13687	4612	DD Manufacture of wood and of products of wood
GD Proizvodnja celuloze, papira i proizvodi od papira, izdavačka djelatnost i štampanje	40774	34127	6647	DE Manufacture of pulp, paper and paper products; publishing and printing
GD Proizvodnja koksa, naftnih derivata i nuklearnog goriva	12	7	5	DF Manufacture of coke, refined petroleum products and nuclear fuel
GE Proizvodnja hemikalija, hemijskih proizvoda i vještačkih i sintetičkih vlakana	21671	17473	4198	DG Manufacture of chemicals and chemical products
GŽ Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	4015	3472	543	DH Manufacture of rubber and plastic products
GZ Proizvodnja proizvoda od ostalih nemetalnih minerala	7058	4724	2334	DI Manufacture of other non-metallic mineral products
GI Proizvodnja osnovnih metala i standardnih metalnih proizvoda	279607	220890	58718	DJ Manufacture of basic metals and standard metal products
GJ Proizvodnja mašina i uređaja, na drugom mjestu nepomenuta	6906	5387	1519	DK Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
GK Proizvodnja električnih i optičkih uređaja	13070	11923	1147	DL Manufacture of electrical and optical instruments
GL Proizvodnja saobraćajnih sredstava	7284	2780	4504	DM Manufacture of transport equipment
GLj Prerađivačka industrija na drugom mjestu nepomenuta	21623	18608	3015	DN Manufacturing, n.e.c.
D Proizvodnja i snabdijevanje el. energijom, gasom i vodom	193619	98262	95357	E Electricity, gas and water supply
Đ Građevinarstvo	176266	129444	46822	F Construction
E Trgovina na veliko i trgovina na malo; opravka motornih vozila, motocikala i predmeta za ličnu upotrebu i domaćinstvo	386273	216036	170237	G Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles, motorcycles and personal and household goods
Ž Hoteli i restorani	153125	108726	44399	H Hotels and restaurants
Z Saobraćaj, skladištenje i veze	477459	314428	163031	I Transport, storage and communication
I Finansijsko posredovanje	60313	28914	31398	J Financial intermediation
J Aktivnosti u vezi s nekretninama, iznajmljivanje i poslovne aktivnosti	278222	151827	126395	K Real estate, renting and business activities
K Državna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje	160747	29889	130858	L Public administration and defence; compulsory social security
L Obrazovanje	87436	15867	71569	M Education
Lj Zdravstveni i socijalni rad	114887	46127	68760	N Health and social work
M Ostale komunalne, društvene i lične uslužne aktivnosti	105880	57175	48705	O Other community, social and personal activities
N Privatna domaćinstva sa zaposlenim licima	10	0	10	P Private households with employed persons
Bruto dodata vrijednost (bazne cijene)			1320878	Gross value added (basic prices)
Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene (UFPIM)			-1353	Financial intermediation services indirectly measures (FISIM)
Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode			245545	Taxes on products less subsidies on products
BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (tržišne cijene)			1565071	GROSS DOMESTIC PRODUCT (market prices)

3. STRUKTURA BRUTO DOMAĆEG PROIZVODA PO DJELATNOSTIMA STRUCTURE OF GROSS DOMESTIC PRODUCT BY ACTIVITIES

KD	Bruto dodata vrijednost (hilj. EUR) <i>Gross value added, (thous. EUR)</i>	Bruto dodata vrijednost (hilj. EUR) <i>Gross value added, (thous. EUR)</i>	Struktura BDP-a <i>GDP structure</i>	Struktura BDP-a <i>GDP structure</i>	NACE-Rev.1
	2003	2004	(%) 2003	(%) 2004	
A Poljoprivreda, lov i šumarstvo	149245	151170	10.7	9.7	A <i>Agriculture, hunting and forestry</i>
B Ribarstvo	484	476	0.0	0.0	B <i>Fishing</i>
V Vađenje rude i kamena	28556	25921	2.0	1.7	C <i>Mining and quarrying</i>
G Prerađivačka industrija	132265	145771	9.6	9.3	D <i>Manufacturing</i>
D Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, gasom i vodom	87567	95357	6.3	6.1	E <i>Electricity, gas and water supply</i>
Đ Građevinarstvo	43514	46822	3.1	3.0	F <i>Construction</i>
E Trgovina na veliko i trgovina na malo; opravka motornih vozila, motocikala i predmeta za ličnu upotrebu	165175	170237	11.9	10.9	G <i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles, motorcycles and personal and household goods</i>
Ž Hoteli i restorani	30956	44399	2.2	2.8	H <i>Hotels and restaurants</i>
Z Saobraćaj, skladištenje i veze	143835	163031	10.3	10.4	I <i>Transport, storage and communication</i>
I Finansijsko posredovanje	47765	31398	3.4	2.0	J <i>Financial intermediation</i>
J Aktivnosti u vezi s nekretninama, iznajmljivanje i poslovne	83017	126395	6.0	8.1	K <i>Real estate, renting and business activities</i>
K Državna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje	116708	130858	8.4	8.4	L <i>Public administration and defence; compulsory social security</i>
L Obrazovanje	59558	71569	4.3	4.6	M <i>Education</i>
Lj Zdravstveni i socijalni rad	62924	68760	4.5	4.4	N <i>Health and social work</i>
M Ostale komunalne, društvene i lične uslužne aktivnosti	43842	48705	3.1	3.1	O <i>Other community, social and personal activities</i>
N Privatna domaćinstva sa zaposlenim licima	7	10	0.0	0.0	P <i>Private households with employed persons</i>
Bruto dodata vrijednost (bazne cijene)	1195418	1320878	85.9	84.4	Gross value added (basic prices)
Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene (UFPIM)	-2119	-1353	-0.2	-0.1	<i>Financial intermediation services indirectly measures (FISIM)</i>
Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode	198710	245545	11.3	15.7	<i>Taxes on products less subsidies on products</i>
BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (tržišne cijene)	1392009	1565071	100.0	100.0	GROSS DOMESTIC PRODUCT (market prices)

4. STRUKTURA BRUTO DOMAĆEG PROIZVODA PO KATEGORIJAMA POTROŠNJE
STRUCTURE OF GROSS DOMESTIC PRODUCT BY TYPE OF EXPENDITURE

	Kategorije potrošnje (hilj. EUR) <i>Type of expenditure (thous. EUR)</i>	Kategorije potrošnje (hilj. EUR) <i>Type of expenditure (thous. EUR)</i>	Struktura Structure (%) 2003	Struktura Structure (%) 2004	
	2003	2004			
Finalna potrošnja	1429016	1576589	102.7	100.7	Final consumption expenditure
Lična potrošnja domaćinstava	1024835	1137350	73.6	72.7	Households final consumption expenditure
Potrošnja države	404181	439239	29.0	28.1	Government final consumption expenditure
- individualna	124801	144617	9.0	9.2	- individual
- kolektivna	279380	294621	20.1	18.8	- collective
Bruto investicije u fiksni kapital	200830	286072	14.4	18.3	Gross fixed capital formation
Promjene zaliha	9460	-29330	0.7	-1.9	Changes in inventories
Saldo izvoza i uvoza roba i usluga	-247297	-268260	-17.8	-17.1	External balance of goods and services
Izvoz roba i usluga	462269	701677	33.2	44.8	Exports of goods and services
- izvoz roba	270574	452148	19.4	28.9	- exports of goods
- izvoz usluga	191695	249529	13.8	15.9	- exports of services
Uvoz roba i usluga	709566	969937	51.0	62.0	Imports of goods and services
- uvoz roba	629904	868584	45.3	55.5	- imports of goods
- uvoz usluga	79662	101353	5.7	6.5	- imports of services
BRUTO DOMAĆI PROIZVOD	1392009	1565071	100.0	100.0	GROSS DOMESTIC PRODUCT

METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA

Metodološki koncept, definicije i klasifikacije

Upotrijebljena metodologija u skladu je sa Sistemom nacionalnih računa (SNA93) i Evropskim sistemom nacionalnih računa (ESA95).

BDP mjeri ukupnu vrijednost proizvoda i pruženih usluga koje su proizvele rezidentne institucionalne jedinice.

Obračun BDP-a uključuje sve djelatnosti unutar granica proizvodnje definisane SNA93 i ESA95 i obuhvata cjelokupnu teritoriju Republike Crne Gore. Obuhvat BDP-a za 2004. godinu je poboljšan u odnosu na prethodne godine korišćenjem novih izvora podataka.

Procjena sive ekonomije djelimično je uključena za dio legalnih aktivnosti i to nezabilježenog dijela zbog statističkih razloga (neodaziv, neažurni registri) i zbog ekonomskih razloga (podizvještavanje).

Korišćeni su različiti statistički podaci: MONSTAT-a, Poreske uprave, Centralne banke Crne Gore, Ministarstva finansija i završni računi.

Illegalne aktivnosti nisu uključene (droga, prostitucija, krijumčarenje ljudi, nelegalna trgovina CD-a, video kasete, nelegalno korišćenje softvera, prodaja oružja).

Klasifikacija ekonomskih jedinica po djelatnostima u skladu je sa Klasifikacijom djelatnosti (KD-om) koja je usklađena sa NACE Rev.1. Klasifikacija proizvoda korišćena za obračun bruto dodate vrijednosti po djelatnostima je nacionalna Nomenklatura industrijskih proizvoda.

U djelatnostima su grupisani poslovni subjekti kao institucionalne jedinice, a ne jedinice homogene aktivnosti.

Procjene su napravljene prema obračunskom načelu.

Metodologija obračuna

Proizvodna metoda

Osnovne kategorije obračuna BDP-a po proizvodnoj metodi:

Bruto vrijednost proizvodnje se definiše kao tržišna vrijednost svih proizvedenih roba i usluga. Obračunata je po djelatnostima u približnim baznim cijenama, jer su sve subvencije tretirane kao subvencije na proizvode i uzete u obračun na nivou nacionalne ekonomije.

Međufazna (intermedijarna) potrošnja po nabavnim cijenama je vrijednost proizvoda i usluga koji se transformišu, koriste i troše u procesu proizvodnje.

Bruto dodata vrijednost predstavlja razliku između bruto vrijednosti proizvodnje i međufazne (intermedijarne) potrošnje.

Bruto domaći proizvod u tržišnim cijenama iskazuje vrijednost svih proizvedenih dobara i usluga rezidentnih jedinica, tj. zbir bruto dodatih vrijednosti po djelatnostima uz uključivanje u obračun na nivou nacionalne ekonomije stavki koje nisu raspoređene po djelatnostima: usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene i porezi na proizvode minus subvencije na proizvode.

Tekuće cijene

Obračun bruto dodate vrijednosti u tekućim cijenama zasniva se na podacima završnih računa preduzeća i redovnim statističkim istraživanjima:

- Kompleksnog godišnjeg izvještaja banaka i finansijskih organizacija, KGI-02;
- Kompleksnog godišnjeg izvještaja drugih pravnih lica, KGI-03;
- Obračuna društvenog proizvoda privatnog sektora, DZ i DP;

Uz to su korišćeni podaci Centralne banke Crne Gore, Poreske uprave i završnog računa budžeta Republike Crne Gore.

METHODOLOGICAL NOTES

Methodological concepts, definitions and classifications

The methodology used is harmonized with the System of National Accounts (SNA93) and European system of accounts (ESA95).

GDP measures the total value of the goods and services produced by resident institutional units.

The GDP compilation includes all activities within the production frame defined by SNA93 and ESA95 and covers the whole territory of the Republic of Montenegro. Coverage of GDP for 2004 is improved by usage of new data sources comparing to previous years.

The estimate of grey economy is partially included for those legal activities non-observed for statistical reasons (non-response, outdated registers) and economic reasons (under-reporting).

Data were used from different sources: MONSTAT, Tax Authorities, Central Bank, Ministry of Finance and Annual Financial Reports.

Illegal activities are not included (drugs, prostitution, sex-trafficking, illegal selling of CDs, video tapes, illegal use of software, smuggling of weapons etc.)

The classification of economic units by activity is in line with the national Classification of Economic Activities (CEA) that is harmonized with the NACE Rev.1 classification. The classification of products used for calculation of Gross value added is the national Nomenclature of Industrial Products.

Business entities are grouped within activities as institutional units and not as units of homogenous activities.

The estimates are based on an accrual principle.

Compilation methodology

Production approach

The main categories of GDP compilation by production approach:

Gross output is defined as a market value of produced goods and services. It is calculated by activities at approximate basic prices, since all subsidies are treated as subsidies on products and included into calculation on the level of national economy.

Intermediate consumption at purchase prices is the value of goods and services, which are transformed, used and consumed in the production process.

Gross value added is the value of gross output less the value of intermediate consumption.

Gross domestic product at market prices is the value of all goods and services produced by resident units, i.e., the sum of gross value added by activities including items not classified by activities on the level of national economy: financial intermediation services indirectly measured (FISIM) as well as taxes on products less subsidies on products

Current prices

Calculation of the Gross value added at current prices is based on Annual Financial Reports of Enterprises and regular statistical surveys:

- Complex Annual Reports of Banks and Financial Organizations, KGI-02;
- Complex Annual Reports of other legal entities, KGI-03;
- Compilation of Domestic Product of Private Sector, DZ and DP;

In addition, data were used from the Central Bank of Montenegro, Tax authorities and Annual Budgetary Report of the Republic of

Korišćeni podaci prilagođeni su metodološkim zahtjevima SNA93 i ESA95, a u pojedinim slučajevima su izvršene procjene na osnovu raspoloživih podataka.

Stalne cijene

Obračun BDP-a u stalnim cijenama zasniva se na ekstrapolaciji bruto dodate vrijednosti bazne godine odgovarajućim jednostrukim indikatorima obima bruto vrijednosti proizvodnje, indeksima kvantitativnih indikatora bruto vrijednosti proizvodnje i indeksima broja zaposlenih.

Rashodna metoda

Obračun BDP-a u tekućim cijenama prema rashodnoj metodi zasniva se na podacima iz redovnih istraživanja MONSTAT-a, Ministarstva finansija, Centralne banke Crne Gore i ekspertske procjena za dio podataka za koje su nedostajali izvori.

Za obračun lične potrošnje domaćinstava korišćeni su podaci iz redovnih istraživanja MONSTAT-a. Glavni izvor podataka je Anкета o potrošnji domaćinstava. Korišćeni su podaci o upotrijebljenim sredstvima – prosjek po članu domaćinstva (za sva domaćinstva ukupno – poljoprivredna, mješovita i nepoljoprivredna). Takođe su korišćeni i podaci o prometu u trgovini na malo i prometu u hotelima i restoranima. Podacima iz Ankete o potrošnji domaćinstava dodat je iznos procijenjene stambene rente.

Podaci o izdacima države izračunati su na osnovu podataka Ministarstva finansija i Završnog računa budžeta Crne Gore. Razlika između obračunskog načela i načela plaćanja dijelimično je procijenjena u MONSTAT-u, te su konačni rezultati približni obračunskom načelu. Individualna potrošnja države obuhvata rashode na obrazovanje, zdravstvo, socijalnu zaštitu, sport, kulturu i rekreaciju. Ostali rashodi države predstavljaju kolektivnu potrošnju.

Bruto investicije u fiksni kapital pravnih lica obračunate su na osnovu podataka iz Godišnjeg izvještaja o investicijama INV- 01, koje sprovodi MONSTAT. Bruto investicije u fiksni kapital za nekorporativni sektor (građevinarstvo, trgovina, poljoprivreda i dr.) procijenjeni su na osnovu raspoloživih podataka iz redovnih statističkih istraživanja i procjene troškova prenosa vlasništva.

Promjene zaliha obračunate su na osnovu podataka iz završnih računa preduzeća.

Podaci o izvozu i uvozu roba i usluga zasnivaju se na Bilansu plaćanja Centralne banke Crne Gore. Robni tokovi sa Srbijom i Kosovom uključeni su u izvoz i uvoz. Vrednovanje uvoza izvršeno je po paritetu CIF, a izvoza po paritetu FOB.

Montenegro.

The data used were adjusted according to the requirements of SNA93 and ESA95 methodologies, while in certain cases some estimates were made using available data.

Constant prices

GDP compilation at constant prices is based on extrapolation of Gross value added of reference year by appropriate single indicators of gross output volume, indices of quantitative indicators of gross output and indices of number of employees.

Expenditure approach

The GDP compilation at current prices by the expenditure approach is based on the data from regular surveys of MONSTAT, Ministry of Finance data, Central Bank of Montenegro as well as expert estimates for non-available data.

Final consumption expenditure of households was calculated from regular surveys of MONSTAT. The main data source was Household Budget Survey (HBS) whereas the following data were used: spent resources of households – average per household member (total for all households – agricultural, mixed and non-agricultural). The retail trade data and turnover data for hotels and restaurants were used as well. Estimated housing rents were added to HBS data.

Data on Government expenditures were based on data from Ministry of Finance and Annual Budgetary Report of Montenegro. The difference between accrual and cash principles was partly estimated by MONSTAT, so that the final results are mainly based on accrual principle. Individual Government final consumption includes expenditures on education, health, social security and welfare, sport, culture and recreation. Other expenditures of the Government are related to collective consumption.

Gross fixed capital formation data for corporate enterprises are based on data of regular MONSTAT survey on investments (INV-01) Gross fixed capital formation for the unincorporated sector (construction, trade, agriculture, etc.) was estimated on the basis of available data from regular statistical surveys and estimates on transfer of ownership costs.

Changes in inventories were calculated using the data from Annual Financial Reports of Enterprises.

Data on imports and exports of goods and services were based on the Balance of Payment data of Central Bank of Montenegro. Commodity flows with the Serbia and Kosovo are included in exports and imports data. Imported goods are valued at c.i.f. prices and exported goods are valued at f.o.b. prices.

Izdaje i štampa:
Published and printed by:

Zavod za statistiku Crne Gore - MONSTAT
Statistical office of Montenegro - MONSTAT

IV Proleterska 2, 81000 Podgorica
Tel: +381 (0)81 241 206
Fax: +381 (0)81 241 270
E-mail: statistika@cg.yu
www.monstat.cg.yu

Odgovorna osoba:
Responsible person:

Ilija Stanišić, direktor
Mr. Ilija Stanišić, General Director

Saopštenje pripremile:
Release prepared by:

Radojka Bojić
Zora Bošković-Konjević
Branka Šušić
Bojana Radević
Snežana Bogojević
Bojana Brašanac

Obavještenja daje Odjeljenje makroekonomskih statistika, kontakt osobe:
Information is available at the department of macroeconomic statistics, by the following person(s):

Radojka Bojić, VD Rukovodilac odeljenja
Ms. Radojka Bojić, Acting Head of department

Tel: +381 (0)81 242 001
Fax: +381 (0)81 241 959
E-mail: statistika@cg.yu

Radomir Đurović, Pomoćnik direktora
Mr. Radomir Đurović, Assistant Director

Tel: +381 (0)81 241 206
Fax: +381 (0)81 241 270
E-mail: statistika@cg.yu